

Dalarna

Tradition och framtid i

Per Erik Andersson,
Årets Företagare
i Sverige. **Sidan 4.**

NYGAMLA FOLKDRÄKTER

Systrarna Kax har gjort en modern
och bekväm tolkning av traditionella
daladräkter. **Sidan 4**

Skidorterna *Bjursås, Romme
och Säfsen* utmanar: Halva
priset, hela upplevelsen. **Sidan 8**

Moderiktiga dalaträskor

Idén till träskorna kom Åsa Westerlund på när hon bodde i Paris. Men det var redan under tiden som modestuderande på St. Martins i London som hon började intressera sig för sin hembygd och traditionellt dalahantverk.

– Att se tillbaka på allt som tidigare varit så självklart och en del av min vardag med nya "storsögon" gjorde att jag plötsligt såg det exotiska i formen, materialen och måleriet och blev nyfiken på att mixa gammalt hantverk med ett mer modernt formspråk – lite som att ta med mormor på världsturné. I dag säljs skorna i modebutiker i London, Malmö, Göteborg och Stockholm.

Tradition och entreprenörskap

Två timmar. Det handlar ofta om två timmar för oss i Dalarna. Det är ungefär vad det tar att åka till Arlanda från Falun-Borlängeområdet och två timmar är tiden upp till fjällvärlden i Sälen.

Lätt att komma ut i världen. Och nära till rekreation och avkoppling i Nordens största skidområde. Det säger något om den styrka som Dalarna har. Vi ligger bra till för att göra affärer och skapa kontakter. Dalarna har dessutom ett oändligt utbud när det gäller fritidsaktiviteter.

JAG HAR VARIT LANDSHÖVDING SEDAN 2008 och har verkligen förstått mångsidigheten i Dalarna. Det finns så många papper i det här länet. I botten ligger den starka kulturen med folkmusik, måleri och hantverk. Det har varit en motor för att sätta avtryck i kulturlivet i dag. Dalhalla och festivalen Vinterfest är exempel på det. Så har vi Peace & Love som har blivit Sveriges största musikfestival och som satt Borlänge ännu mer på musikkartan. Stora Tuna-pojken Jussi Björling har fått nutida efterföljare i Miss Li och rockhögskolan Boomtown i Borlänge. I den här tidningen kan du läsa mer om det.

Här kan du också bland mycket annat läsa om Per-Erik Andersson, årets företagare i Sverige 2011. Han driver företaget Rågsveden-Sveden Trä i Äppelbo. En riktig entreprenör och utvecklare som stod inför valet att investera eller lägga ner. När Per-Erik insåg att Äppelbo behövde en bensinmack startade han en. När det saknades en restaurang öppnade han en ...

DALARNA HAR EN OERHÖRT STARK tradition av basindustri. Det har handlat om skog, stål och gruvor. Så är det än i dag. Skogen är fortfarande viktig. Det kommer nya stålprodukter som tar för sig på världsmarknaden och det öppnas nya gruvor. Dalarna är ett av Sveriges största exportländer.

Dalarna har också en stark entreprenörssanda. Småföretagarkulturen driver på och gör att vi ständigt ser nya företag och produkter från Dalarna. Vi har en företagsamhet som grundas i ett historiskt behov att hitta försörjning. Fattigdomen förr krävde en finurlighet och nya sätt att hitta utkomst. Den idéri-kedomen lever kvar.

DALARNA ÄR ETT AV SVERIGES absolut populäraste resmål. På vintern lockar skidåkning och upplevelser i fjällen. På sommaren lockar den vackra naturen och kulturen. Men Dalarna är också en utsökt plats att bo på. Här går nämligen att kombinera karriär, fritid och familjeliv på ett bra sätt. Både de nya och de stora företagen behöver kvalificerad arbetskraft och det handlar om en rad yrken: ingenjörer, ekonomer och inom IT. Det bubblar av utveckling lite överallt. Högskolan Dalarna ligger i framkant på flera utbildningsområden.

Som sagt: det är två timmar som gäller från Falun-Borlänge. Antingen ut i världen eller upp i fjällen. Både karriärer och fritidsintressen odlas.

I den här tidningen får du en smak av det mångsidiga Dalarna.

Maria Norrfalk

Maria Norrfalk
Landshövding i Dalarna

Värmande tradition

Mia Svalänge vill förmedla en hemlängtan till Dalarna, även om man inte varit där. Invandrad från Stockholm för hon från byn Lycka i Dalarna mönsterskatter vidare i bland annat en matta av ull inspirerad från en väska till Leksandsdräkten och ullfiltar med mönster tagna från Leksandsdräktens randiga förkläden.

Formsäkert

Namnet Pappalina kommer från att Lina Rickardsson började väva i grova material, bland annat papper. Företaget startade hon 1999 då hon fick sin första order på mattor i lin. I Djurås hittade hon ett väveri där det fanns ett lager av färgglada plastresor från 60-talet och på den vägen är det. Lina Rickardssons design karaktäriseras av enkla, grafiska mönster och glada färger. I dag formger företaget även plädar, kuddar och vaxdukar bland annat och omsätter 22 miljoner kronor med återförsäljare i ett 20-tal länder.

Hallå där ...

... **Leif Nilsson, ordförande Regionförbundet Dalarna. Gruvorna öppnar igen, turismen i länet ska öka med 27 000 bäddar till 2020 och Ikea ska etablera sig i Borlänge.**

Hur beskriver du situationen i Dalarna just nu?

– Det är stora saker som händer i länet. Den närmaste framtiden innebär jätteinvesteringar inom industrin, besöksnäringen och handeln vilket kraftigt kommer att förbättra förutsättningarna för invånarna i länet.

– Detta är ett angenämt problem förstås. Men just nu väntar vi på Trafikverkets kapacitetsutredning – som är väldigt viktig för hur länet ska klara av expansionen. För vi måste satsa betydligt mer på infrastrukturen i länet.

Hur då?

– Det handlar om att människor ska in i länet – framför allt genom att förbättra vägnätet. Den förväntade tillväxten inom besöksnäringen innebär att bilisten upp till fjällen kan hålla en genomsnittlig hastighet på 40 kilometer i timmen, vilket är alldeles för lågt.

– Och glädjande nog öppnar gruvorna igen. Men då måste vi förbättra järnvägskapaciteten, för att få ut godset ur länet. Vi kan inte transportera malmen på lastbil.

Och så ska Ikea etablera sig i Borlänge?

– Fantastiskt roligt. Vilket också leder till att många varuhus etablerar sig i närheten. Men det kräver också en utbyggnad av vägen mellan Falun och Borlänge.

Detta skapar väl massa arbetstillfällen?

– Ja. Bara i södra Dalarna i kommunerna Ludvika och Smedjebacken räknar vi med 1 000 nya arbetstillfällen.

Vilket också borde innebära inflyttning?

– Ja. Vi behöver mer folk och då behöver vi också bygga fler bostäder. Annars riskerar vi att få allt för många husvagnsläger för folk som bor här bara under veckorna.

I var mans hand sedan 1891

MORAKNIV®

Tillverkas i Mora av Mora of Sweden sedan 1891. www.morakniv.se

Med traditonnen i ryggen men mitt i nuet!

EN TIDNING FRÅN
LÄNSSTYRELSEN DALARNA
REGION DALARNA

Mer information: www.dalarna.se

Anders Rosén
informationschef Länsstyrelsen Dalarna
anders.rosen@lansstyrelsen.se

MARKNADSMEDIA
–makes you visible

vxl 018 - 490 11 00
Stålg. 20 | 754 50 Uppsala
www.marknadsmedia.se

Projektledare: Niclas Kruse
0739 87 71 80
niclas.kruse@marknadsmedia.se
Annonser: Mathias Loder
Redaktör: Johan Andreasson

Grafisk form: Rebecka Appelfeldt
Omslagsbild: Maria Åsén, Bildarkivet.se
Repro: JMS
Tryck: Mittmedia Print

– Med vår design kan barnen vid högtider känna sig lika fina som mamma och pappa utan att behöva vara alltför försiktiga eller obekväma, säger Åsa.

Systrarna Karin och Åsa Kax

Dräktkultur för alla

Med rötterna i Hedemora och entreprenörsandan i blodet drog systrarna Kax för tre år sedan igång sitt företag EmyLittle, med fokus på **MODERNA OCH LEKVÄNLIGA BARNKLÄDER I FOLKLORESTIL**. Inspirationen finner de från 1800-talets folkdräkter, mormor och Carl Larsson.

Text: **CAROLINE FISCHER** Foto: ?

Det var en längtan efter att få visa sina rötter som gjorde att systrarna Åsa och Karin Kax förvandlade sin idé till praktik. Under ett telefonsamtal som började med funderingar om att skriva en bok om Dalarna, föddes idén att skapa en modern och bekväm tolkning av folkdräkter för små barn.

– Dalarnas kultur är så mycket Sverige och en del av det man berättar om när man åker utomlands. Vi vill göra kulturen i Dalarna tillgänglig för alla.

I dag är Åsa rotad i Stockholm och känner sig som en dalkulla i exil. Hemma beskriver hon som att stå på en grusväg i skogen och veta vad man har omkring sig, eller "att vara hemma i alla skrymslen och vrår".

– Kulturen är hemma och fungerar som ett kitt i Dalarna, den är vacker och den ger så mycket stämning, säger Åsa Kax stolt.

Och det är i kulturen som de finner inspiration med tyngdpunkt på väggmålningar, natur och alla folkdräkter av varierande slag beroende på vilken ort den kommer ifrån.

– Det är främst dräkter från 1800-talet som vi tittar på. Då var man lite friare och blandade stilar, mönster och olika material och det gillar vi.

LOKAL PRODUKTION

Klädmärket EmyLittle har fått sitt namn från systerns mormor Emy som lärde dem allt de kan om handarbete och sömnad.

– Det är viktigt för oss att hålla hantverkstraditionen levande trots att kläderna görs på maskin, säger Åsa och berättar att tygerna färgas i Sverige och att allt sys i Hedemora, dels för att stötta lokala producenter men också för att ta mindre av miljöns resurser i anspråk.

Genom att tänka användarvänligt och modernisera materialen, som tål att tvättas i 60 grader, har systrarna Kax kombinerat tradition med funktion.

– Med vår design kan barnen vid högtider känna sig lika fina som mamma och pappa utan att behöva vara alltför försiktiga eller obekväma.

DET HAR GÅTT BRA för treåringen EmyLittle som har närmare 80 återförsäljare i Sverige och som säljer i USA, Tyskland och England. Sortimenten har utökats och i dag har företaget även dalainspirerade accessoarer för vuxna samt monteringsbar snickarglädje för den som vill pimpa sitt utedass eller torp. Shoppingbagen Lilla Dalom har dessutom blivit nominerad till Årets sak av Designtorget. Nu passar systrarna under en period på att fundera över vad de har för vision med företaget.

– Eftersom företaget föddes ur en hobby som snabbt blev ett företag i och med att det fanns en så stor efterfrågan, har vi bestämt oss för att använda det här året till interna snackier kring hur nästa produktion ska se ut. Vi ska åka ut på mässor för att få träffa våra konsumenter och förhoppningsvis lära om oss själva genom den feedback vi kan få.

Investera eller lägg ner

Rågsveden-Sveden Trä har fått trippel A i kreditbetyg i 22 år i rad och har inte haft ett enda år med röda siffror sedan bolaget startade 1971.

– Men det har varit nära en gång, säger vd:n Per-Erik Andersson på ett sätt som låter som han talar om världens undergång.

Årets Företagare i Sverige 2012 Per-Erik Andersson är från Vansbro i Västra Dalarna. Eller rättare sagt från Äppelbo. Där finns ett sågverk, Tempo-affär, restaurang och numera också en bensinstation.

– Jag ringde runt till alla bensinföretag men ingen var intresserad. Så jag fick väl starta en egen mack då, säger Per-Erik Andersson.

– Allt måste väl inte vara lönsamt? Vi tjänar på att byggen lever och det var nog det som gjorde att Vansbro nominerade mig till Årets Företagare, säger han.

MEN KÄRNVERKSAMHETEN och företaget Sveden Trä når långt utanför Vansbros gränser. Med en omsättning på cirka 400 miljoner kronor finns kunderna över hela landet men framför allt i övriga Europa, Nordafrika och Asien.

De riktigt stora pengarna tjänades under en tioårsperiod från mitten av 1980-talet till mitten av 1990-talet. Det mesta plöjdes ner i verksamheten och ansvaret för företaget delades mellan Per-Erik Andersson och brodern Karl-Inge.

2003 tog Per-Erik över helt. Sedan dess har utvecklingen varit stark och Per-Eriks företag kontrollerar i dag hela förädlingskedjan. Och trots att situationen är tuff just nu, där svag efterfrågan gjort att Per-Erik dragit ner produktionen med 20 procent under första kvartalet för att inte stå med för stora lager, investerar företaget stort.

En ny panncentral för cirka 37,5 miljoner kronor ska stå klar i slutet av 2012.

– Den som inte investerar har inlett sin egen avveckling. Men vi står starka och behöver inte oroa oss för kortsiktiga variationer, säger Per-Erik Andersson.

Årets Företagare i Sverige 2011 Per-Erik Andersson

Ägare och vd Rågsveden-Sveden Trä, som omsätter 400 miljoner kronor (2011) och har cirka 125 anställda.

Ålder: 55 år.
Familj: Hustrun Anita, dottern Katharina och sonen Richard. Samtliga arbetar i familjeföretaget.
Fritidsintressen: Jaktskytte och samla mynt. Per-Erik är också ordförande i Myntauktioner i Sverige AB.

Foto: Johan Andersson

Ovako i Smedjebacken är ledande i Europa på platt specialstål. Företaget har gamla anor och grundades 1856 som Smedjebackens valsverk, men ståltillverkningen har funnits i bygden betydligt längre än så. **PRODUKTERNA ANVÄNDS BLA TILL BLADFJÄDRAR, TRUCKGAFFLAR OCH DIVERSE ANDRA APPLIKATIONER FRÄMST MOT TUNGA FORDON.** Stora marknader är norra Europa samt Tyskland och företaget ser stor potential i tillväxt i östra Europa, såsom Polen och Ryssland.

OVAKO SMEDJEBACKEN-BOXHOLM Satsar på *unga* ledare

Nu satsar Ovako på yngre generationer som kan föra den svenska ståltraditionen vidare samtidigt som nya traditioner skapas. Ovako är en platt organisation med **stora möjligheter att göra karriär och få spännande arbetsuppgifter.**

Svensk stålindustri bygger på gamla traditioner och med dessa följer en stark yrkes stolthet. Nu satsar Ovako Smedjebacken-Boxholm på att få in en yngre stab i ledande positioner som kan ta del av de erfarenheter och kunskaper som finns i dag samtidigt som företaget blickar framåt mot nya horisonter.

För att Ovako ska möta kommande pensionsavgångar på ett effektivt och smidigt sätt ser företaget till att kontakten till gymnasie- och högskola är tät. Jörgen Lindkvist, personalansvarig, berättar att företaget finns på högskolornas marknadsdagar för att informera studenter om sin verksamhet. Ovako har också en mer aktiv roll i Ludvika teknikcollege.

– Vi är med och påverkar skolans utbildningsprogram och erbjuder praktikplatser, säger han och berättar att de som har avslutat gymnasieutbildning även kan få en lärlingsplats:

– När vi tittar på åldersstrukturen på företaget kan vi se när vi behöver få in en ny elektriker, då anställer vi en ung person under tio månader och ser till att hon eller han får lära sig så mycket som möjligt. Jörgen Lindkvist berättar vidare att om lärlingen visar sig vara intresserad fattas beslut om han eller hon ska anställas eller inte. Responsen har varit positiv i utvärderingar och det finns många unga i regionen som kan tänka sig att arbeta på Ovako i framtiden.

Kunnig personal ger tillväxt

Rickard Qvarfort är vd på Ovako Smedjebacken-Boxholm och menar att tillväxten är beroende av en kunnig personal som känner till rutinerna väl. Kunden ska vara trygg med att materialet kommer i tid och håller konstant kvalitet.

– För att vi ska kunna vara kostnadseffektiva måste de anställda ha kunskap inom många områden och också kunna ta ett stort ansvar, för den som vill finns det stora möjligheter att påverka sin karriär.

Andreas Karlsson, 34 år, har just kommit hem från Sydafrika från ett referensbesök för en större investering. Han är utbildad civilingenjör inom materialteknik och började sin karriär på Ovako som projektledare. Två år senare fick han tjänst som valsverkschef och nu arbetar han som tillverkningschef för ämnestillverkningen.

– Jag tycker att det är fantastiskt kul att jobba här och den ena dagen är aldrig den andra lik, säger Andreas entusiastiskt och berättar att han rör sig mellan frågor om teknik, ekonomi och personal. Här känner han att han får utrymme att påverka sitt arbete:

– Det händer hela tiden saker, något som måste lösas eller förbättras. Utmaningen ligger i att tillsammans driva de tankar man har kring utvecklingen av produktionen och det är väldigt roligt.

Eva Eriksson, 25, jobbar som processmetallurg och kom i kontakt med Ovako då hon sommarjobbade på företaget 2010. Det var även här hon gjorde sitt ex-jobb vilket blev en god referens då hon förra sommaren sökte en utlyst tjänst.

– Jag trivs bra här och har arbetsuppgifter som är praktiska vilket gör att jag får lära mig en hel del som jag inte har läst på universitetet.

De tycker båda att Ovako är en attraktiv arbetsplats där den som vill kan få snabb karriär, spännande utmaningar och möjlighet att jobba i internationell miljö.

OVAKO

www.ovako.com

1

2

3

4

1. **Andreas Karlsson**

2. **Eva Eriksson**

3. **Per Israelsson, 27**, är tillverkningschef för mediumverket och är ytterligare ett exempel på att det kan gå snabbt att få en position där man kan påverka.

– Jag är uppvuxen här och jag ville vara i produktion, att få vara med och skapa och vara ute i verkligheten, det här är en viktig arbetsgivare.

4. **John Larsson, 37**, jobbar som marknadsdirektör för Ovako Smedjebacken-Boxholm och kom till Ovako koncernen via ett ex-jobb.

Metalbandet Sabaton har haft stora försäljningsframgångar.

Från Jussi Björling ...

BOOMTOWN, med Borlänge som bas, arbetar för att **UTVECKLA DALARNA TILL ETT KREATIVT CENTRUM FÖR POPULÄRMUSIK**. Hörnstenarna stavas utbildning, näringslivsutveckling samt organisation och nätverk.

Text: **JOHAN ANDREASSON** Foto: **RYAN GARISSON**

Det finns en anledning att Borlänge kallas musikstaden. Bland ortens internationella stjärnor märks både dåtida storheter som Jussi Björling och nutida namn som Mando Dia. Det är med andra ord ingen slump att det just här numera finns en världsunik musikhögskoleutbildning. – Det är få som kan ifrågasätta Borlänge kapacitet när det gäller vår populärkulturella historia med band, instrumentalister, musiker och artister. Slår man ut det

per capita är vi med internationella mått mätt ganska framstående, konstaterar Kaj Podgórski.

BoomTown är ett regionalt EU-finansierat näringslivsprojekt som togs fram av Kaj Podgórski 2001. Sedan dess har han målmedvetet fortsatt arbeta för att realisera sin vision. Bland annat har det resulterat i en gehörsbaserad musikhögskoleutbildning där studenterna skräddarsyr sina egna examinationskriterier tillsammans med utbildningsansvariga. Piteå Musik-

högskola står som huvudman för utbildningen och bland eleverna märks medlemmarna i storsäljande Sabaton.

– BoomTown fungerar också som en informell företagsinkubator och parallellt med det har vi dessutom en rådgivande funktion, säger Kaj Podgórski, och tillägger att de även startat en utbildning i ljusdesign.

– Nästa ambition är att initiera processen kring en ljudteknikerutbildning som sanktionerats av musikbranschen.

... till Jesse Jackson

Under några somrardagar varje år mer än fördubblas folkmängden i Borlänge. Anledning: **PEACE & LOVE**.

– Att vi säljer så mycket beror med största sannolikhet på att vi erbjuder **ETT INTRESSANT UTBUD**, säger Ronny Mattsson, presschef på Peace & Love.

Samtidigt som andra festivalarrangörer haft problem att locka den stora publiken har Borlänge Peace & Love med snabba steg växt sig allt större. Förra året såldes hela 50 000 biljetter.

– Vi har besökare både från utlandet och från landets alla hörn och festivalen märks verkligen i hela länet. Det är många som arbetar hårt för att det ska gå att genomföra och förra året arbetade över 8 000 personer i samband med festivalen. Men det som driver oss är inte att slå rekord, även om vi är tacksamma över att så många vill komma. Det viktigaste för oss är att ge besökarna en fin festivalupplevelse, konstaterar Ronny Mattsson.

Hur kommer det sig att Peace & Love lyckats bra även när andra festivaler haft det tungt?

– Närheten till Stockholm är en fördel, men framför allt är det att vi har ett starkt program med stor bredd. Förutom musiken har vi dessutom debatter och seminarier. Det är också en del av helhetsupplevelsen, att man kan gå och lyssna på intressanta föreläsare och debattörer. Förra året var till exempel pastor Jesse Jackson här, vilket kändes väldigt stort. Det är vi väldigt stolta över.

Festivalen Peace & Love lockar besökare från hela världen. Förra året såldes 50 000 biljetter. Foto: Jon Wallsten

I gränstrakten mellan Sverige och Norge finns ett stort område om nio naturskyddsområden. Myndigheterna vill locka fler turister till området.

Samarbete i gränslandet

Med informationsprojektet Gränslandet vill Sverige i samarbete med Norge synliggöra **DEN FANTASTISKA NATUR SOM RYMS INOM NIO NATURSKYDDSSOMRÅDEN**. En ökad besöksnäring i området kan skapa en större respekt och förståelse för vår natur men också bidra till fler jobb och större tillväxt.

Text: **CAROLINE FISCHER** Foto: **KENTAROO TRYMAN**

Gränslandet mellan Norge och Sverige finns 2 000 kvadratkilometer skyddad natur som i höstas invigdes på nytt som en avslutning på projektet Gränslandet.

Informationsprojektet startade 2009 och är ett samarbete mellan Länsstyrelserna i Jämtland och Dalarna samt Fylkesmännen i Hedmark och Sør-Trøndelag. Syftet är att göra området tillgängligare för besökarna med hjälp av bättre information om vad man som turist kan se och göra i området, samt hur man ska förhålla sig för att lämna så få spår som möjligt efter sig.

– Tidigare har det varit skiftande kvaliteten på informationen och de olika förhållningsregler som gäller i olika län har lett till en del förvirring. Nu ska vi marknadsföra de nio naturskyddsområdena i Norge och Sverige som en helhet, säger Leif Olofsson Helldal på Länsstyrelsen i Dalarna.

I dag finns 57 informationstavlor utstatta, på svenska, norska och engelska, vid olika infarter i området. Även foldrar och en egen hemsida har tagits fram, allt med samma enhetliga grafiska profil.

SAMISKT KULTURLANDSKAP

Samekulturen i Idre lever vidare genom renskötseln och utgör en stor del av informationsprojektet för att öka förståelsen för rennäringen.

Gränslandet rymmer sex samebyar och är ett samiskt kulturlandskap och renbetesland och Länsstyrelsens mål är att främja friluftslivet och öka förståelsen för att man ska skydda naturen.

– Under projektets gång har vi sam-

arbetat med samebyarna för att öka förståelsen för deras. Vi beskriver samisk kultur och hur viktigt det är att man inte stör eller skingrar renhjorden.

Benny Jonsson, representant för Idre sameby menar att besöksnäringen är till både för- och nackdel för rennäringen.

– Ju fler folk som kommer desto fler störningar. Om vi däremot får besökare som är intresserade av samekulturen och renskötseln är det positivt eftersom okunskapen om samekulturen är stor.

DET ÄR INOM SAMARBETSPROGRAMMET

Interreg som Länsstyrelsen i Jämtland tog initiativet och sökte pengar med målet att driva landsbygdsutveckling, naturvård och för att minska slitaget på fjällvärlden.

Det speciella med Gränslandet är storleken och ensligheten.

– Det speciella med Gränslandet är storleken och ensligheten säger Leif Helldal och berättar om rogemorän och rundade fjälltoppar som vittnar om inlandsisens framfart.

Gränslandet erbjuder något för de flesta som är intresserade av friluftsliv och man kan anpassa sina aktiviteter efter hur äventyrlig man är.

– Här kan man paddla, vandra och fiska, och vår målsättning är att sprida informationen om det här unika området och få fler besökare.

STRI är ett världsledande teknikföretag för provning och konsultationer inom elkraft från vindkraftsintegrering till smarta elnät.

Då vi växer söker vi fler erfarna ingenjörer samt teknikchef för nätstudier samt skydd & automation med placering i Ludvika, Göteborg eller Västerås.

Vi arbetar med spänning för ren energi!

STRI
Consulting, Software and Testing

Box 707, 771 80 LUDVIKA Telefon 0240-795 00 www.stri.se

LUDVIKA HEM

Utmanarna från södra Dalarna

Över 100 miljoner i investeringar under 2012 ska locka ännu fler besökare till skidorterna i södra Dalarna – **BJURSÅS, SÄFSEN OCH ROMME.**

Och utmanarna är kaxiga: Halva resan, lika bra skidåkning och prisvärt är några av argumenten.

Text och foto: **JOHAN ANDREASSON**

Romme Alpin utanför Borlänge har seglat upp på en sjundeplats på listan bland Sveriges största skidanläggningar, räknat i liftkortsförsäljning.

Åtta mil därifrån, i skogarna en bit från Ludvika, ligger Säfsen. Här har entreprenörerna lyckats med konststycket att göra området till en året-runt-anläggning där jaktresor, mountainbikecykling och fiske kompletterar vinterns skidturism. Även idylliska Bjursås Ski Center strax norr om Falun rapporterar goda siffror. Efter invigningen av aktivitetsområdet "soulpark" ökar volymerna kraftigt, upp 34 procent jämfört med föregående år.

– Vi befinner oss i ett mycket snösäkert område med bra skidåkning trots att vi ligger långt söderut och det har många upptäckt, säger vd:n Göran Martinsson.

FRAMGÅNGARNA FÖR "UPPSTICKARNA" i södra Dalarna kommer knappast som en överraskning. I alla fall inte för siffernördar och tabellbitare som studerar snötillgång, fallhöjder, liftkortspriser och avstånd från Stockholm och storstadsregionen. Den tidigare skidläraren Bo Funcke såg dessa konkurrensfördelar redan på mitten av 1980-talet när han tillsammans med kompanjonen Åke Källström gav sig ut på jakt efter ett berg att bygga sin skidanläggning på.

– Från början var det tänkt som en daganläggning. Men allt fler stannar längre. Därför bygger vi till nästa säsong ytterligare en Ski Lodge, säger vd:n för Romme Alpin, Bo Funcke.

ANLÄGGNINGEN HETER Romme Alpin men berget som de fann heter "Solklinten". I sällskap med ytterligare ett berg söderöver erbjuder anläggningen 12 liftar och 23 nedfarter, men fler planeras. Skidåkningen överraskar många, inklusive redaktionens utsände, med sin variationsrikedom och imponerade fallhöjder med tanke på de 22 milen från Stockholm.

Om skidåkningen står i centrum i Romme

är det framför allt vildmarksupplevelsen som bygger varumärket Säfsen. Här satsas det på bredden och en uppsjö av aktiviteter – som spa-behandlingar, fiske och skoterturer – även om skidåkningen och backarna är navet.

– Vi ökar kraftigt varje år och har också lyckats attrahera nya grupper till anläggningen. Nu står vi inför ytterligare jätteinvesteringar på ett hundratal miljoner inom en femårsperiod, säger vd:n Christer Rosén som från liften pekar ut sina byggplaner på markerna runtomkring berget.

Förutom att skidområdet ska byggas ut kraftigt – och även inkludera grannberget i söder med ett tiotal nya pister och sextostliftar, ska bland annat 3 000 nya bäddar enligt "ski-in ski-out"-konceptet uppföras. Inom kort väntas en detaljplan vara klar. Likaså planeras ett helt nytt så kallat "snötorg" längre ner i dalen som gör att liftarna kan sträckas ut längre.

ÄVEN FÖR BJURSÅS SKI CENTER ser 2012 ut att bli ett rekordår. Göran Martinsson och Susanne Martinsson som är med och driver den idylliskt belägna anläggningen i genuin "dalamiljö" strax norr om Falun har också fått förstärkning i form av finansiella muskler av en extern finanssär för att ytterligare utveckla anläggningen.

– Verksamheten är kapitalintensiv och kräver stora investeringar. Men nu har vi möjligheterna samtidigt som framtiden ser väldigt ljus ut. Vi ser att vi kan vara ett mycket konkurrenskraftigt alternativ, inte minst för dem som vill vara borta 3-4 dagar, säger Göran Martinsson.

Nyligen öppnades skidparken – som snabbt gjorde succé även bland eliten inom snowboard och freestyle-åkning – och 2012 års succévolym bäddar för ytterligare krafttag inför kommande säsonger. Då har även ytterligare ett boendeområde utvecklats vid backarna vid sidan av en planerad uppfräschning och renovering av liftsystemet.

Bjursås Ski Center

Vd: Göran Martinsson

Omsättning: 6 miljoner i liftomsättning, 11 miljoner i övrig omsättning

Sysselsätter: Motsvarar 18 helårsanställda

Skidorten: 7 liftar, 21 nedfarter och max fallhöjd 180 m. "Soulpark"

Boende/övrigt: Stugby i backen, camping

Säfsen Resort AB

Vd: Christer Rosén, delägare

Omsättning: 15 miljoner i liftomsättning, 60 miljoner i övrig omsättning

Sysselsätter: Motsvarar 53 helårsanställda

Skidorten: 6 liftar, 14 nedfarter och max fallhöjd 180 m. "Snowpark"

Boende/övrigt: Stugby, spa-avdelning, camping

Romme Alpin

Vd: Bo Funcke (äger 100 procent)

Omsättning: 47 miljoner i liftomsättning, 64 miljoner i övrig omsättning

Sysselsätter: Motsvarar 65 helårsanställda

Skidorten: 12 liftar, 23 nedfarter och max fallhöjd 275 meter

Boende/övrigt: Ski Lodge med 89 rum direkt vid backen

Skid-VM 2015 – Mer än bara skidor

Själva skidtävlingarna sker vintern 2015 i Lugnet i Falun. Men ett skid-VM lever betydligt längre än en femmil. Det har faktiskt redan börjat och kommer att pågå på flera arenor och leva vidare även efter VM.

– Vi kallar det Beyond Skiing och det är ett begrepp som ger ett VM-arrangemang helt nya dimensioner, säger Sven von Holst som är vd för Falun 2015.

Konceptet Beyond Skiing sträcker sig även långt utanför näringslivets traditionella domäner. Mästerskapet ska vara en motor för regional utveckling i stort. Skid-VM ska glida in andra sammanhang exempelvis inom nöje, kultur och när det gäller satsningar på barn samt i samhällsdebatten.

Culture Arena ska underlätta för regionens traditioner

och dagens kreativa kulturscen att möta en ung och entusiastisk publik. Snow Arena är mötesplatser där barn och unga får uppleva spänningen med vintersporter. Snö är också förutsättningen för skidåkning och det sätter miljö- och klimatfrågorna i fokus på ett naturligt sätt. Med Opinion Arena lyfter VM fram vår tids ödesfrågor, bland annat i samarbete med internationellt etablerade Tällberg Forum.

Men redan nästa år arrangeras internationella skidtävlingar i Falun när Världscupen kommer till Lugnet. Det blir en nyttig prövning av organisationen.

– Vi märker att det finns en mycket stark förankring för VM. Inte bara bland politiker och tjänstemän utan också från näringslivet och allmänheten. Redan nu har vi ett 100-tal medlemsföretag som kommer att involveras redan inför nästa års tävlingar, säger Sven von Holst.

Foto: Anders Hansson

ej ok

Jakten är bara halva nöjet

Den svindlande känslan av att komma en större metallfyndighet på spåren är svår att beskriva. En del jämför det med bungy-jumping – eller att åka skidor nedför en brant i pudersnö. Geologerna som arbetar på Boliden har blivit rikligt belönade när det gäller adrenalinkickar. Sedan början av 1900-talet har de gjort hundratals fynd av zink, koppar, bly, silver och guld.

Många kanske inte vet att Boliden är ett av de ledande prospekteringsföretagen i Europa. Men jakten på nya metallfynd är bara halva nöjet. Att se hur några, små blanka prickar på en sten omvandlas till att bli en viktig del i en byggnad eller bil - eller kanske ett vackert smycke - är minst lika roligt. Liksom vetskapen om att vi får det moderna samhället att fungera. Läs mer på www.boliden.com

NEW BOLIDEN

Metaller som får det moderna samhället att fungera

Spendrup miljardsatsar i Grängesberg

Jens Spendrup **KOM TILL GRÄNGESBERG SOM SEXÅRING EFTER ATT PAPPAN TAGIT ÖVER FARFARS BRYGGERI.** På den tiden var

Spendrups Sveriges minsta bryggeri.

– Det har varit en fantastisk resa, säger Jens Spendrup som nu lämnat över vd-skapet till sonen Fredrik och som samtidigt axlat en ny roll, som ordförande för Företagarna.

Text: **JOHAN ANDREASSON** Foto: **AUGUST ÅBERG**

Jens Spendrup

Ålder: 67 år

Aktuell som: Styrelseordförande för Spendrup och ordförande i Företagarna.

Bor: Södertälje och Stockholm. Släkten har även en gård i Grängesberg.

Familj: Gift, fem barn, barnbarn och bonusbarn.

Många minns säkert när bröderna Ulf och Jens Spendrup på 1980-talet blev "det privata alternativet" med svenska folket. Det var i samband med att uppstickaren från Grängesberg på allvar tog upp kampen med statliga bryggerietablissemangen.

– Vi utmanade ett stort och statligt (läs Pripps) företag och vi kom från en bruksort i Dalarna. Det var Davids kamp mot Goliat. Och visst fick vi oförtjänt mycket uppmärksamhet, säger Jens Spendrup.

FÖRETAGET PRIPPS finns inte längre. Däremot har Spendrups vuxit sig starkare och sysselsätter i dag cirka 1 000 medarbetare och konkurrerar i första hand med danska Carlsberg.

– Att växa har varit en nödvändighet för oss. Tack vare vår satsning på storskalighet har vi kunnat överleva, säger Jens Spendrup.

Och nu ska volymerna öka ytterligare efter miljardinvesteringar i Grängesberg där företagets historia en gång startade, 1897. Kapaciteten fördubblas och innebär att produktionen i Stockholm flyttas till södra Dalarna.

– I Grängesberg är förutsättningarna att växa goda. Här finns en lång tradition av att brygga och en stor kunskap om drycker, säger Jens Spendrup.

NÄR JENS SPENDRUP SER TILLBAKA på sin tillvaro som entreprenör målar han upp ett ganska så kärvt företagsklimat: ensamt och många gånger en kamp mot attityder – framför allt under "det röda 70-talet".

– Bakom varje jobb finns en företagare, säger han.

Även om klimatet och förutsättningarna för företagen har blivit bättre, är det mycket som återstår innan Jens och kollegorna blir nöjda. Exempelvis behöver skattesystemet förändras för att bli mer flexibelt och småföretagsanpassat. Att skattebördan är lägre i början av ett företags liv är också ett rimligt önskemål. Dessutom behöver regelörenklingsarbetet fortsätta och arbetslagstiftningen bör förändras för att företagen ska våga anställa.

I samarbete med kunderna kommer SSAB att gå längre än någon annan för att förverkliga det fulla värdet av lättare, starkare och mer hållbara produkter av stål.

En starkare,
lättare och mer
hållbar värld

HÖGSKOLAN I DALARNA

konferens

med extra klös

Mötesplats Grönklittsgruppen är ett starkt utbud av attraktiva konferensprodukter i Orsa Grönklitt, Orsa Bowling och Tomteland.

På alla dessa anläggningar erbjuder vi omväxlande och spännande konferensupplägg. Till exempel i Orsa Grönklitt där de största och modernaste mötesplatserna finns i Rovdjurscentrum. Här tar vi emot upp till 225 deltagare.

I Tigerhuset i Orsa Björnpark hittar du en av Sveriges mest spännande konferenslokaler. På utsidan av pansarglasen huserar nämligen de stora Sibiriska tigrarna...

limbygården i grönklitt

Perfekt för grupper och konferenser, med mötesrum och lyxigt boende i samma byggnad. 24 komfortabla bäddar, stor relaxavdelning, fullutrustat kök och plats för cirka 30 sittande matgäster.

skräddarsydda konferensaktiviteter

Grönklitt är perfekt som konferensanläggning. Det dagliga aktivitetsutbudet är omfattande. Vi skräddarsyr gärna din konferens med spännande upplevelser. Till exempel tigermatning, klickerträning med rovdjur, intressanta föreläsningar och bildvisningar, sushiskola med våra duktiga krögare i den nya toppstugan och guidningar i rovdjursparken. Året runt pågår utställningar och roliga evenemang. Du missar väl inte invigningen av Kodiak-Island Land of Giants, världens största björnar gör entré i Orsa Björnpark den 19 juni.

orsa bowling

Cirka 15 minuters bilfärd från Grönklitt ligger Orsa Bowling. Här finns, förutom bowlinghallen, sportbar och restaurang en konferenslokal med plats för 50 deltagare. www.orsabowling.se

konferens hemma hos den riktiga jultomten!

Testa något riktigt unikt. En sagolik konferens hemma hos den riktiga jultomten i Tomteland strax utanför Mora. En magisk plats och en inspirerande miljö för nya idéer. Här kan allt hända! Mångkamp med Tomten eller Kast med liten Nisse... Läs mer på www.tomteland.se

Vill du veta mer om Grönklittsgruppens mötesplatser kontakta Lena Marcusson.
lena.marcusson@gronklittsgruppen.se Tel. 0250-462 23 eller 0730-32 96 97.

GRÖNKLITTS
GRUPPEN

Orsa Björnpark
orsabjornpark.se

Orsa Grönklitt
orsagronklitt.se

Orsa Bowling
orsabowling.se

Tomteland
tomteland.se

